

אמר להם הממונה פרק שלישי יומא לח.

עין משפט נר מצוה

נא אמי פ"ז מהלכות
ס"ט הל' יד טו"ע
י"ד פ"י רפג טע"ף ג'
נב ג' מ"י פ"ה מהל' ב'ט
הנמורה הל' ה':

תורה אור השלם

1. קרות בתינו ארזים
רהיטנו ברותים:
2. זכר צדיק לברכה
ישם רשעים יקב:
3. כל הנקרא בשמי
ולכבודי בראתיו יצרתיו
אף עשיתיו:
4. ונבבשה הארץ לפני
?? ואזר תשבו והייתם
נקיים מן ומשואל
הייתה הארץ הזאת
לקם לאנשיו יקב? ?
במדבר לב כב
5. כל פעל ה' למענהו
וגם רשע ליום רעה:
משלי טו ד

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] רש"י ד"ה נסיונות
וכו' (אם שכן ומה י
שמות) י"ב הסיח יתק
עשה ממנו דבור נפ"ע
וקו"א אלעזר כמון הטמוד
לדמר הס"ס אם שכן
ונפסע רש"י דהיינו מה
דכתיב ומה כי עשית דלם
שכן לא כתיב נקרא.
יעו"ה כי האמת שם:

לעני רש"י

פורט"ו [פורט"ו]. נמל.

מוסף רש"י

לכבודו. למסו' (אבות פ"ו
ה"י).

רבינו חננאל

ואלו לגנאי בית גרמו לא
רצו ללמד על מעשה להם
הנשים. ולא היו יודעים
לדורות, פ"י כגון רדן בשולי
המחזה [תמיד פ"ו], וכמו
שאוהבים יצא דרית הפת
שהיא חכמה ואינה מלאכה
[נבת קין]. וכן בית
אבטינס דברים ששטן הן.
בר קמ"ז לא רצה ללמד
על מעשה הכתב. מאי
מעשה הכתב (כ) שהיה
נוטל ה' קלמוסין בה'
אבטנוויו ואם היתה תיבה
של ה' אחריות דברים ששטן בה'
אחת. כל פעל ה' למענהו.
פ"י פעל ה' ונתן חכמה
לזה יתר מזה, למענהו,

מן אלכסנדריא לפי שלא היו יודעים לרדות מן התנור שלא יאה נשבר
לפי שהוא עשוי כמין תיבה (א) פרוזה כמין ספינה היו יראים לדבוק
מזפנים לתנור ואופין אותן ממחוך: **כפלו להם שרס.** מתרומת
הלשכה: ועל דבר זה מוזכרים אופס לשנה שמעונס נר: **לפטס.**

לכתוש הסמנין ולערבם יפה כמו
שנאמר (שמות ז) ממולט: **לפעלוס**
עשן. שלא היו מכירין בעשז שהוא
מעלה את העשן וזקף ומתמר כמקל:
מיעע כנודס. כחורבן ביתו: **מעלה**
עשן. עשז שהוא מעלה עשן
ראיתי כנגדי: **מגילת סמנין.** סמכונין
זה שמות סמני הקטורת: **מלאן**
אמר צן עזאי. ממעשה צית גרמו
וצית אבטינס שקשקשו חכמים לדמותם
ממקומם ולא יכלו: (י) **כשמך**
יקראו. לא ידאג אדם לומר פלוני
יקפח פרנסתי כי על כרחן צנס
יקראון לצל ולשזן צמקומן:
ומשלך

לפיכך כל השערים שהיו במקדש נשתנו להיות של זהב חוץ משערי יקנור מפני שנעשו בו נסים ויש
אומרים מפני שנחוששתן מוצהבת היתה ר' אליעזר בן יעקב אומר ינחשת קלוניתא היתה והיתה מאירה
כשל זהב: **בתנ"י** ואלו לגנאי של בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה להם הפנים של בית אבטינס לא רצו
ללמד על מעשה הקטורת הוגרם בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמד בן קמצר לא רצה ללמד על
מעשה הכתב על הראשונים נאמר ² זכר צדיק לברכה ועל אלו נאמר ² וישם רשעים יקב: **גמ'** ת"ר ³ בית
גרמו היו בקיאי במעשה להם הפנים ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים
והיו יודעין לאפות כמותן ולא היו יודעין לרדות כמותן שהללו מסיקין מבחוץ ואופין מבחוץ והללו מסיקין
מבפנים ואופין מבפנים הללו פיתן מתעפשת והללו אין פיתן מתעפשת כששמעו חכמים בדבר אמרו כל
מה שברא הקב"ה לכבודו בראו שנאמר ³ כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו ⁴ וחזרו בית גרמו למקומן שלחו
להם חכמים ולא באו כפלו להם שכן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה
⁴ ר' יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד
אמרו להם יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת
כוכבים בכך ועל דבר זה מוזכרין אותן לשבח מעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם שלא יאמרו ממעשה
להם הפנים זה ניוונין לקיים מה שנאמר ⁴ והייתם נקיים מה' ומישראל: של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה
הקטורת: ת"ר ⁵ בית אבטינס היו בקיאי במעשה הקטורת ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין
מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לפטם כמותם ולא היו יודעין להעלות עשן כמותן של הללו מתמר
ועולה כמקל של הללו מפציע לכאן ולכאן וכשמעו חכמים בדבר אמרו ⁶ כל מה שברא הקב"ה לכבודו
בראו שנאמר ⁵ כל פעל ה' למענהו ⁶ וחזרו בית אבטינס למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכן
ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה ר' יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה
והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד
ליחרב אמרו שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך ועל דבר זה מוזכרין אותן לשבח
מעולם לא יצאת כלה מבושמת מבתיהן וכשנושאין אשה ממקום אחר מתנין עמה שלא תתבסם שלא יאמרו
ממעשה הקטורת מתבסמין לקיים מה שנא' והייתם נקיים מה' ומישראל תניא אמר ר' ישמעאל פעם אחת הייתי
מהלך בדרך ומצאתי אחד מבני בניהם אמרתי לו אבותיך בקשו להרבות כבודן ורצו למעט כבוד המקום עכשיו
כבוד מקום במקומו ומיעט כבודם אמר ר' עקיבא ⁷ (פעם אחת) סח לי ר' ישמעאל בן לוגא פעם אחת יצאתי אני
ואחד מבני בניהם לשדה ללקט עשבים וראיתי ⁸ (ששחק ובכה) אמרתי לו מפני מה בכית אמר לי כבוד אבותי
נוכרתי ומפני מה שחקת אמר לי שעתיד הקב"ה להחזירה לנו ומפני מה נוכרת אמר לי מעלה עשן כנגדי הראהו
לי אמר לי שבועה היא בידינו שאין מראין אותו לכל אדם אמר ר' יוחנן בן גוריון פעם אחת מצאתי זקן א' ומגילת
סממנין בידו אמרתי לו מאין אתה אמר לי מבית אבטינס אני ומה בידך אמר לי מגילת סממנין הראהו לי אמר לי
כל זמן שבית אבא היו קיימין לא היו מוסרין אותו לכל אדם ועכשיו הרי הוא לך והזהר בה וכשבאתי וסחתי
דברי לפני ר"ע אמר לי מעתה אסור לספר בגנותן של אלו מכאן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך וישבוך
ומשלך

נסיונות. אם לא שכז אחריו ראשי תיבות עד סוף המקרא ואת כי
שנית ואחריו ראשי תיבות עד סוף המקרא יתן ה' אותך ואחריו ראשי
תיבות עד סוף המקרא וצאו המים ואחריו ראשי תיבות א' (אם שכז ואת
כי שנית): **לנציה דלסות.** לשער המזרח של העזרה ושל נחשת היו:

נחשול. סערה: והטילו לים. להקל
לספינה: **וכרכה.** חבקה: **לנמלה.**
פורט"ו מקום שהספינות נמשכות שם
ליבשה: **רהיטנו.** לשון דלת שהוא
כאילו כרתו ברית זו עם זו ויש
אומרים בריית ים: **נשפטנו.** כשהשעירו:
קליטא. מזוקקת וכן שם מין נחשת
והוא נחשת קלל: **מתנ"י** צן לוי.
כלומר מן הלויס: (ט) **פרק.** הכרעת
קול נעמיה: **על מעשה הכנס.** קושך
ד' קולמוסין ד' אצבעותיו וכותב
שם צן ארבע אותיות כאחד: **גמ'**
לדום. מן התנור: **שהללו.** שצלו

הגהות הב"ח
(א) גמ' כל מה שצדק
הקב"ה לנבדו דלחו
שנאמר כל פעל ה' למענהו
ו"ב וקסה למח להם
טעם זה חיל משום
מעלה עשן דהוה ליה
ניסא ריקנות ואם חסר
אחת מכל סממניה חייב
דלחופה פ"ה דף ק"ג:
(ב) רש"י ד"ה פרק בשיר
הכרעת קול: (א) ד"ה
שהללו ר' כמין ויבה
פרוזה או כמין ויבה
ורקת היו יראים לנפיק:
(ג) ד"ה בשמך יקראוך
כלומר לא ידאג וכו'
על כרחם בשמך יקראוך:
לזה ולישב צמקומך:

(א) [מוספת פ"ב ה"ד],
(ב) ונצ"י בריתם הדל
תיבה חוה הוא כפי רלסון
על רש"י, (א) [נמות פ"ב
מ"ג], (ד) [סס], (ב) שקלים
פ"ה ה"א [מוספי פ"ב
ה"ה], (ו) [נכ"א: יחזון],
(ו) [עין הגדה זו נצ"י
ומתל סס כמה שנייס],
(ח) [מוספתא פ"ב ה"ו],
(ט) [פ"י פעל ה' ונתן חכמה
לזה יתר מזה למעשה אלא
שלא הוה המלאכה אלא
נמי שהוה חפץ ערוך נשם
ר"ת עשן עשן, (ו) [נצ"י
לפתן], (ז) [נ"ל שכתב ושמק
וכ"א נצ"י].

הגהות הב"ח

(א) גמ' כל מה שצדק
הקב"ה לנבדו דלחו
שנאמר כל פעל ה' למענהו
ו"ב וקסה למח להם
טעם זה חיל משום
מעלה עשן דהוה ליה
ניסא ריקנות ואם חסר
אחת מכל סממניה חייב
דלחופה פ"ה דף ק"ג:
(ב) רש"י ד"ה פרק בשיר
הכרעת קול: (א) ד"ה
שהללו ר' כמין ויבה
פרוזה או כמין ויבה
ורקת היו יראים לנפיק:
(ג) ד"ה בשמך יקראוך
כלומר לא ידאג וכו'
על כרחם בשמך יקראוך:
לזה ולישב צמקומך:

תוס' ישנים

עמד נחשו"ב ב"י. לא מפני
עשה עברה כשהן
למניס כדלמנין כפסי
לגור סס אי אמת חוור אלל
אמת חוור לסחורה ולכניס
האין. והללו שתי
ממעפשת. והע"פ אשה
להלם סס צוים הלכות, מ"מ
מה שאפסר בידו אדם לא
היה הקב"ה רוצה לתקן
שנאמר בכל פעל ה'
למענהו. הלא לא מימין
קול דלכבודי בראתיו שאין
כל כך גנאי אם היה מפעל
ואין זה אלא [ומכמה] יתרה
דנטיק, משום דכתיב כל
פעל וגו'. ה"ג בספרים
וקנים ובכמה ספרים
ומה ראית [ו]הוברת
מעלה [צערו] [תברין]
כנגדו. פ"י אותו עשז
שמעלה עשן כנגדו ויחי
מפני כלאן ולכלן אלא
מתמר ועולה מנקל רלמי
שלא היה סוס אדם מימי
אלה הם, אלל עשז אחר
מתמר מעלה עשן היו
מזכירן אג"י אלכסנדריא
שלא חסר צקורת חייב
מיחה. והפריס שמונה
בסם מעלה עשן כנגדו אין
הלשון [מתרון] דהוה עשן
לממר ראיתי על מעלה עשן

אלי. מיהו לו ספריס שמכז בה נמשכת שקלים [פ"ה ה"ח] מעלה עשן עומד לגנדי. ובמוספתא [יומא פ"ב ה"ו] כחוב ראיתי כנגדי.
מיהו אופס ספריס דבראי גינשא ראשונה ים לפרס דפריסית. ויש חוספתא שנאמר בה מעלה עשן ואלל כחז בה לא עומד ולא
לראימי, ודומה שהגיו עומד או ראיתי לתמן הלשון, וכדפריסית עיקר. ה"ר אלמנן.

כדי שלא יהיה המלאכה אלא במי שחפץ. מעלה עשן. הסם שנותן בקטורת ומעלה עשנה כמקל שאינה מפצעת לכאן
ולכאן. וכיוון שהגיו ר' יוחנן בן גוריון מה שא"ל אותו זקן שהיה מבית אבטינס, א"ר עקיבא כיון שכונתה לשם שמים
היתה אסורה לספר בגנותן. וכן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך וישבוך